

Sygn. akt I ACa 637/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący : SSA Alicja Myszkowska

Sędziowie : SA (...)

SA Dariusz Limiera (spr .)

Protokolant: st. sekr. sąd. Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2015 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **W. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w Ł.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 19 marca 2015 r. sygn. akt II C 756/14

1. oddala apelację;
2. zasądza od W. K. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygnatura akt I ACa 637/15

(...)

Pozwem z dnia 20 maja 2014 wniesionym przeciwko Skarbowi Państwa Aresztowi Śledczemu w Ł. powód W. K. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kwoty 75.000 zł tytułem odszkodowania i 25 000 zł tytułem zadośćuczynienia. W uzasadnieniu powód wskazał na zaniedbania sanitarne jakie panują w pozwanej placówce. Podał iż w celach jest brudno, w wytworach wentylacyjnych przebywają szczury, ze ścian odpada farba i tynk, pojawia się również grzyb na ścianie. Powód w uzasadnieniu skarżył się również na brak światła dziennego oraz brak przepływu powietrza. Podniósł również na przypadkowy dobór osób, w celi który często skutkuje konfliktami pomiędzy wespół osadzonymi. Brak intymności pod prysznicem, trudny kontakt z wychowawcami i psychologiem, długi termin oczekiwania na przyjęcie do lekarza. Powód wyraził również swoje niezadowolenie, w przedmiocie otrzymywanych od pozwanego posiłków, wskazując na niską jakość produktów z których są one wykonywane, oraz małą różnorodność potraw.

W dniu 3 listopada 2014 roku wpłynęła do sądu odpowiedź na pozew pozwanego, w której pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż powód nie udowodnił domniemanej szkody, jej wysokości, ani nie wykazał normalnego związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniami sprawczymi a hipotetyczną szkodą, w związku z czym brak

jest podstaw do zasądzenia na podstawie art. 417 kc regulującego kwestię odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa z tytułu czynów niedozwolonych. Pozwany podniósł również bezzasadność roszczenia powoda o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia na podstawie art. 24 kc w zw. z art. 448 k.c. w ocenie pozwanego powód nie wykazał naruszenia jego dóbr osobistych, nie udowodnił wysokości i intensywności ewentualnie doznanego przez siebie uszczerbku niematerialnego jak również nie wykazał by ewentualny uszczerbek niematerialny pozostawał w adekwatnym związku przyczynowym z działaniem strony pozwanej.

Wyrokiem z dnia 19 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo i nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego.

Wyrok ten zapadł przy następujących ustaleniach:

Powód przebywał w placówce pozwanej od stycznia 2014 roku. W okresie od 18 stycznia 2014 roku do kwietnia 2014 roku przebywał w celach i oddziałach, w których liczba osób zakwaterowanych nie przekraczała: 4 osób w celi o powierzchni 12,5 m², a w celi o pow. 9,45 m² nie przekraczała 3 osób.

Podczas pobytu powoda w pozwanej jednostce penitencjarnej kąciki sanitarne we wszystkich celach, były wydzielone i osłonięte konstrukcją stalową pokrytą płytą (...). Zapewniały one osadzonemu możliwość swobodnego korzystania oraz intymność. Zgodnie z wytycznymi ogólnobudowlanymi wszystkie cele mieszkalne wyposażone są w węzły sanitarne, w skład których wchodzi miska ustępowa, automat płuczący, umywalka z doprowadzeniem bieżącej wody. Kąciki sanitarne są oddzielone tak, aby można korzystać z nich nieskrępowanie. Wysokość zabudowy wynosi 215 cm, z niższymi drzwiami około 150 cm, zabudowa nie sięga przy podłodze i przy suficie.

W placówce pozwanej nie stwierdzono zawilgocenia ani zagrzybienia ścian oraz sufitów. Wentylacja w areszcie poddawana jest corocznie okresowym kontrolom w zakresie przewodów kominowych, spalinowych i wentylacyjnych. Wszystkie cele mieszkalne mają sprawną wentylację. Kratki wentylacyjne znajdują się w kącikach sanitarnych. Pełna zabudowa kącików nie narusza sprawności wentylacji. W dolnej części drzwi do kącików wycięte są otwory, dzięki którym możliwa jest wymiana powietrza w całym pomieszczeniu. (...) wentylacji działał sprawnie. Raz w roku są przeprowadzane przeglądy tej wentylacji. Cele są oświetlane światłem jarzeniowym

Generalny remont wszystkich cel w pozwanej placówce miał miejsce w latach 2002- 2007. Podczas remontu uzupełniono ubytki w ścianach i pomalowano je, wymieniono armaturę sanitarną w kąciku sanitarnym, wymieniono również instalację wodno - kanalizacyjną i elektryczną, naprawiono lub wymieniono powierzchnię podłogową. Obecnie zgodnie z opracowanym harmonogramem jednocześnie odnawianych jest od kilku do kilkunastu cel rocznie.

Za utrzymanie cel w czystości i porządek w celach odpowiadają sami osadzeni. W tym celu raz w miesiącu wydaje się osadzonemu środek do czyszczenia urządzeń sanitarnych, proszek do szorowania, płyn do mycia naczyń oraz pastę do podłóg. Wydawanie kolejnych racji środków odbywa się na prośbę osadzonego zgłoszoną do wychowawcy danego oddziału.

Areszt Śledczy w Ł. ma podpisaną umowę na usługi (...). Zabiegi dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji są przeprowadzane u pozwanej za każdym razem, gdy zaistnieje taka konieczność, zauważona i zgłoszona zarówno przez pracownika pozwanej jak i przez któregośkolwiek z osadzonych.

Powód jak wszyscy skazani, miał zapewniony stały dostęp do bieżącej zimnej wody. Kąpiele w jednostce pozwanej odbywają się według zasad określonych

w grafikach kąpieli sporządzanych przez dział ochrony. Kąpiel trwa średnio 15 minut, a grupa osadzonych może liczyć maksymalnie 24 osoby, jednakże zazwyczaj są to mniej liczne grupy. Pod natryski udaje się tyłu osadzonych, ile jest miejsc prysznicowych (pozostali oczekują w przebieralni). Kąpiele odbywają się raz w tygodniu, do cel mieszkalnych doprowadzona jest zimna, bieżąca woda. Osadzeni mają możliwość podgrzania wody.

Przybory do golenia, mydło, krem, proszek do prania, szczoteczkę i pastę do zębów każdy z osadzonych otrzymuje raz w miesiącu - w każdą pierwszą środę miesiąca. Środki higieniczne osadzeni mogą otrzymywać w paczkach higienicznych, jak również dokonywać ich zakupów w kantynie.

Corocznie przed sezonem grzewczym odbywa się dodatkowa wizytacja cel w związku z przygotowaniem pomieszczeń do sezonu zimowego, m.in. dotyczy kontroli stanu okien i grzejników. Przeprowadza się oględziny stolarki okiennej, również na bieżąco każda usterka zgłaszana przez osadzonego jest sprawdzana.

W każdej celi temperatura sięgała do 21 st.C.

Zgodnie ze specyfiką jednostki - I kategoria zabezpieczenia, otwory okienne wszystkich cel mieszkalnych, w których przebywają osadzeni, muszą być zabezpieczone kratą okienną odpowiednią do wymogów techniczno - ochronnych oraz posiadać przesłonę okienną. W rozwiązaniu materiałowo - konstrukcyjnym przesłon, które zostały zamontowane w oknach cel w pawilonach mieszkalnych Aresztu Śledczego w Ł., zastosowano płyty poliwęglanowe ze względu na ich zwiększoną odporność na zarysowanie, doskonałą transparentę oraz zwiększoną odporność na warunki atmosferyczne. Płyty te posiadają Aprobaty (...)

i liczne certyfikaty zagraniczne potwierdzające możliwość ich stosowania

w budownictwie. Odpowiednia przenikalność płyt nie powoduje znacznego ograniczenia dopływu do celi światła słonecznego. Przesłony okienne są zamontowane równolegle w stosunku do otworów okiennych z zachowaniem 30 cm odstępu w celu zapewnienia wymiany powietrza podczas wietrzenia cel (nawiew zimnego powietrza odbywa się spodnią nieosłoniętą częścią natomiast wywiew przestrzeniami bocznymi). Blendy są we wszystkich oknach, zostały założone w celu zapobieżenia niekontrolowanym kontaktom osadzonych, na polecenie sędziego penitencjarnego.

Areszt posiada dwie opinie dotyczące prawidłowości założenia

i możliwości funkcjonowania blend. One nie wpływają na funkcjonowanie osadzonych w celach.

Posiłki przygotowywane są w areszcie. W kuchni pracują osadzeni pod nadzorem funkcjonariusza. Jadłospisy układane są na podstawie rozporządzenia ministra sprawiedliwości. Rozporządzenie określa dzienną dawkę jeśli chodzi

o zawartość składników pokarmowych, kaloryczność posiłków jest zagwarantowana. Posiłki dostarczane są w termosach.

Osadzeni mają dostęp do zajęć kulturalno oświatowych. Do ich dyspozycji, udostępniono świetlice, grę „piłkarzyki”, telewizje analogową i cyfrową. Osadzeni mają możliwość słuchania audycji radiowych, mogą korzystać z zasobów biblioteki mieszczącej się na terenie placówki pozwanego. W pozwanej placówce znajduje się również kaplica, osadzeni mają możliwość skorzystania z usługi kapłańskiej. Osadzeni mają swobodny dostęp do służby zdrowia, u pozwanego znajdują się również ambulatorium.

Przy powyższych ustaleniach Sąd Okręgowy uznał powództwo jako bezzasadne i podlegające oddaleniu.

Zasadność roszczenia powoda, zdaniem Sadu I instancji, należało rozważać w oparciu o przepisy art. 23 i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. oraz art. 417 § 1 k.c.

w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2004 r. Wykładnia przedmiotowych przepisów winna być dokonywana z uwzględnieniem konstytucyjnych i prawno-międzynarodowych standardów ochrony godności i praw osób pozbawionych wolności, a zatem z uwzględnieniem art. 10 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169), art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

z dnia 4 grudnia 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), jak również art. 30, art. 40 i art. 41 ust. 4 Konstytucji RP.

Zgodnie z przepisem art. 417 § 1 k.c. Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Przesłankami odpowiedzialności Skarbu

Państwa na gruncie tego przepisu są zatem: szkoda wyrządzona przy niezgodnym z prawem wykonywaniu czynności z zakresu władzy publicznej oraz normalny związek przyczynowy pomiędzy niezgodnym z prawem wykonywaniem takich czynności a powstaniem szkody. Odpowiedzialność Skarbu Państwa jest natomiast niezależna od winy.

Przesłanką ochrony dóbr osobistych na podstawie art. 23 w zw. z art. 24 § 1 k.c. jest bezprawność ich zagrożenia lub naruszenia. Bezprawne jest zachowanie sprzeczne z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Przepis 24 § 1 k.c. ustanawia domniemanie bezprawności działania. Dlatego w procesie o ochronę dóbr osobistych to pozwany ma obowiązek wykazać, że jego działanie nie było bezprawne. Działanie nie jest bezprawne zwłaszcza wówczas, gdy jest oparte na przepisie obowiązującego prawa. W wyroku SN z dnia 28 lutego 2007 r. (V CSK 431/06, OSNC 1/2008, poz. 13 z aprobowaną glosą N. P., E. (...)/2008) wskazano wprost, iż ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych, spoczywa na pozwanym (art. 6 w zw. z art. 24 k.c.), a zatem pokrzywdzony żądający na podstawie art. 448 k.c. kompensaty krzywdy i odszkodowania za szkodę nie musi dowodzić bezprawności naruszenia dobra osobistego.

Dla stwierdzenia naruszenia dobra osobistego należy jednak w każdym wypadku ustalić, czy cierpienia i upokorzenia wynikające z pobytu w zakładzie karnym związane z legalną formą karania przekraczają poziom związany z samym uwięzieniem, czy są zgodne z rozsądnymi w sytuacji uwięzienia potrzebami, a ich intensywność nie przekracza nieuniknionego poziomu cierpienia nieodłącznie związanego z pozbawieniem wolności (por. E. K., Sprawy z powództwa osadzonych o ochronę dóbr osobistych w związku z przeludnieniem więzień- nowe spojrzenie na problem, P.. 9-10/2010, s. 65 i cytowane tam orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka).

Brak zapewnienia właściwych warunków osadzenia w jednostce penitencjarnej i wiążące się z nim roszczenia winny być rozpatrywane w kontekście przesłanek naruszenia dobra osobistego w postaci godności człowieka. Nie ma natomiast potrzeby odwoływania się do swoistego dobra osobistego w postaci prawa do godnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności (uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 18 października 2011 r., III CZP 25/11, OSNC z 2012 r., z. 2, poz. 15; wyrok SN z dnia 11 stycznia 2013 r., I CSK 289/12). Ocena, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych osób pozbawionych wolności, w tym zwłaszcza godności musi uwzględniać konstytucyjny i prawnomiędzynarodowy poziom ochrony ich praw, z tym, iż dochodzenie ochrony tych praw opiera się na przesłankach określonych

w ustawach zwykłych. W powołanym wyroku SN z dnia 11 stycznia 2013 r. (I CSK 289/12) stwierdza się wyraźnie, że skazany ma prawo do odbywania kary pozbawienia wolności w takich warunkach, jakie gwarantuje mu konkretny system prawny, o ile nie naruszają one zakazu tortur i niehumanitarnego traktowania. Ocena roszczeń osoby pozbawionej wolności w związku z niewłaściwymi warunkami osadzenia wymaga podejścia kumulatywnego, a zatem analizy, czy w konkretnej sprawie warunki te naruszyły godność tej osoby przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności i parametrów decydujących o ich uciążliwości, w tym także czasu przebywania w określonych warunkach. W tym wyraża się również swoboda jurysdykcyjna sądu, który rozpoznając sprawę w postępowaniu cywilnym bada całokształt okoliczności udowodnionych przez strony.

Według Sądu Okręgowego powód nie wykazał, iż faktycznie pozwany dopuścił się naruszenia jego dóbr osobistych, które uzasadniałoby uwzględnienie żądań pozwu.

Roszczenie powoda zarówno o zasądzenie jest w pierwszym rzędzie nieuzasadnione w odniesieniu do żądania zadośćuczynienia jak i odszkodowania za przebywanie w celi w warunkach tzw. przeludnienia.

Ze złożonego przez stronę pozwaną wykazu cel, ich powierzchni i liczby osadzonych w nich osób wynika, że podczas pobytu powoda w Areszcie Śledczym w Ł., była zachowana norma powierzchniowa na jednego osadzonego wynosząca 3 m². W. K. podczas osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł. nie przebywał w warunkach przeludnienia.

Odnosząc się do zarzutów niezapewnienia powodowi odpowiednich warunków bytowych i sanitarnych, Sąd wskazał, że są one również bezzasadne. Osadzeni mają możliwość skorzystania z ciepłej kąpieli w łaźni więziennej co

najmniej raz w tygodniu (§ 30 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności i § 32 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary tymczasowego aresztowania). W przypadku, jeżeli osadzony nie skorzysta z łaźni np. w związku z wykonywaniem czynności procesowych poza Aresztem, umożliwi się mu odbycie kąpieli poza kolejnością.

Zainstalowane w celach systemy wentylacyjne funkcjonują prawidłowo

i spełniają wymogi określone w przepisach prawa budowlanego, co potwierdzają zeznania W. B.. Przesłony okienne zamontowano celem uniemożliwienia osadzonym nielegalnych kontaktów między sobą oraz z osobami spoza Aresztu.

Nie ma również dowodów na to, że doszło do naruszenia dyspozycji art. 110 § 2 k.k.w. oraz norm określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych

w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 186, poz. 1820)

i załączniku nr 3, poprzez niezapewnienie odpowiedniego wyposażenia celi. Wszystkie cele, w których przebywał powód były wyposażone w standardowy sprzęt kwaterunkowy. Należy nadmienić, że stan wyposażenia cel, jak i utrzymanie w niej porządku zależy przede wszystkim od osadzonych w nich więźniów.

Odnosząc się do zarzutu dotyczącego braku intymności powoda w czasie załatwiania potrzeb fizjologicznych Sąd Okręgowy także uzna go za bezzasadny

z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa w jednostce poprzez uniemożliwienie osadzonym zamykania się w kąciach sanitarnych. Z oczywistych względów podyktowane jest to koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa nie tylko funkcjonariuszy Służby Więziennej, ale także bezpieczeństwa samych osadzonych poprzez zapobieganie próbom samookaleczenia się, próbom samobójczym, czy wykluczenie sposobności używania przez nich substancji, których posiadanie

w Areszcie jest niedozwolone. Ochrona życia i zdrowia osadzonych należy do podstawowych obowiązków prawnych jednostek penitencjarnych. Wywiązywanie się z tego obowiązku przez jednostkę penitencjarną wyklucza postawienie jej zarzutu,

iż w sposób bezprawny narusza prawa osadzonych do intymności, które z natury rzeczy są ograniczone poprzez fakt pozbawienia aresztanta wolności. Powód nie przedstawił dowodów na to, że niepełne odgrodzenie kąciaka sanitarnego od reszty celi naruszało jego prawo do intymności.

Z podobnych względów zamontowano w oknach cel mieszkalnych przesłony poliwęglanowe, które były niezbędne celem wykluczenia możliwości porozumiewania się osadzonych z różnych pawilonów i pięter oraz z osobami z zewnątrz. Jest to podyktowane specyfiką aresztu śledczego, gdzie zachodzi potrzeba odizolowania od siebie poszczególnych kategorii i grup osadzonych, przede wszystkim z uwagi na potrzebę zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego.

Powód nie zaoferował jakichkolwiek dowodów mających na celu wykazanie, że w Areszcie Śledczym w Ł. nie zapewniono mu należytej opieki medycznej. Zgodnie z § 6 ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. (Dz. U. Nr 204, poz. 1985) w sprawie szczegółowych zasad, zakresu i trybu udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności przez zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności, zgłoszenia osób pozbawionych wolności do lekarza więziennego przyjmuje się codziennie. Lekarz więzienny przyjmuje osoby pozbawione wolności poza ustalonym w porządku wewnętrznym czasem i miejscem przyjęć w razie nagłego zachorowania lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia tych osób. Świadczenia ambulatoryjne z zakresu specjalistycznej opieki zdrowotnej udzielane są na podstawie skierowania lekarza, także innego niż lekarz więzienny. Powód nie sformułował żadnych konkretnych zarzutów dotyczących wadliwego funkcjonowania więziennej służby zdrowia, wobec czego ich weryfikacja jest praktycznie niemożliwa.

Należy podkreślić, że nawet w warunkach wolnościowych pacjenci oczekują nierzadko długi czas na wizytę u specjalisty, a zatem okres kilku tygodni nie narusza w żadnym razie dóbr osobistych powoda.

Postępowanie dowodowe nie potwierdziło, aby jakość posiłków dla osadzonych w Areszcie Śledczym w Ł. była przygotowywana niezgodnie z przepisami prawa. Nadzór nad wydawanymi posiłkami sprawuje funkcjonariusz pełniący funkcję oddziałowego a także w porze dziennej wychowawca.

W tym stanie Sąd I instancji przyjął, że powód nie wykazał żadnych przesłanek odpowiedzialności pozwanego za naruszenie jego dóbr osobistych, ani też przesłanek odpowiedzialności deliktowej, w tym przede wszystkim poniesionej szkody.

Dodatkowo wskazał, że przy ocenie przestrzegania przez pozwanego minimalnych norm w zakresie standardów wykonywania kary pozbawienia wolności i ewentualnego naruszenia dóbr osobistych osadzonych nie można abstrahować od realnej sytuacji i kondycji finansowej państwa, ogólnej sytuacji gospodarczej, w tym poziomu życia ogółu obywateli - także tych, którzy nie mają zapewnionego minimum socjalnego nie będąc karany karą pozbawienia wolności. W tym kontekście należało stwierdzić, że pozwany nie naruszył żadnego dobra osobistego powoda. Uznać zatem należało, iż brak jest podstaw do uwzględnienia żądania pozwu.

Ponadto powód pozbawił się prawa ustosunkowania do argumentów reprezentowanych przez pozwanego w odpowiedzi na pozew. Powód nie stawił się na rozprawę w dniu 19 marca 2015 roku, na którą został wezwany pismem z dnia 12 listopada 2014 roku. Powód nie złożył również żadnych wniosków dowodowych zarówno w pozwie jak i w dalszym toku postępowania. Zarówno odpis odpowiedzi na pozew jak i wezwanie do osobistego stawiennictwa powoda zostało pozostawione ze skutkiem doręczenia w aktach sprawy.

Powód był pouczone przy pierwszym wezwaniu z dnia 23 maja 2014 roku o obowiązku wynikającym z art. 136 kpc. W. K. nie zastosował się do dyspozycji art. 136 kpc stanowiącej o obowiązku informowania sądu o każdorazowej zmianie miejsca zamieszkania. W interesie stron postępowania jest powiadomienie sądu o każdorazowej zmianie swego miejsca zamieszkania, czyli adresu, pod którym przebywają i mogą odbierać korespondencję w sposób niezakłócony. Strony mają obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie miejsca swojego zamieszkania. Dotyczy to również osób, które zgłosiły wniosek o dokonywanie im doręczeń na adres oznaczonej skrytki pocztowej. Osoby te są zobowiązane do zawiadamiania sądu o każdej zmianie adresu tej skrzynki. Skutki zaniechania obowiązku powiadomienia sądu o zmianie zamieszkania wskazane są w § 2 komentowanego artykułu polegają na pozostawieniu pisma sądowego w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. Bezwzględny warunkiem jest jednak uprzednie pouczenie o obowiązku i skutkach braku powiadomienia o zmianie adresu przy pierwszym doręczeniu. Przepis ten nie nakłada na Sąd obowiązku poszukiwania adresu stron, co oznacza że tylko w wypadku kiedy z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy mimo braku oświadczenia w tym przedmiocie strony wynika jej aktualny adres, sąd ma obowiązek dokonywania doręczeń na ten adres. Jednak w żadnej mierze nie leży w zakresie obowiązków sądu zwracanie się do jakiegokolwiek instytucji celem poszukiwania adresu strony.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu zapadło w oparciu o art. 102 k.p.c. Powód w całości przegrał sprawę, co w normalnym toku rzeczy oznaczałoby, że powinien on ponieść wszelkie związane z tym koszty, które pojawiły się po stronie jego przeciwników procesowych. Ustawodawca przyznaje jednak sądowi pewną swobodę w zasądzeniu kosztów procesu, gdy stosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik sporu (art. 98 k.p.c.) sprzeciwiają się względy słuszności, co właśnie wyraża się stwierdzeniem, że w przypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może nie obciążać strony kosztami procesu w całości lub w części, do czego uprawnia go treść art. 102 k.p.c. Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie zaistniały te warunki. Sąd miał przede wszystkim na uwadze trudną sytuację życiową i majątkową powoda (osadzenie w zakładzie karnym, brak dochodów), w związku z czym doszedł do przekonania, że po jego stronie zachodzą okoliczności pozwalające na wyjątkowe odstąpienie od ogólnych reguł rządzących problematyką kosztów procesu. Przeciwnie zaś rozstrzygnięcie stanowiłoby dla niego nadmierną dolegliwość.

Od tego wyroku powód wniósł apelację.

Wyrokowi zarzucił naruszenie prawa procesowego, a w szczególności:

- a) art.136 § 2 k.p.c. poprzez pozostawienie w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia odpowiedzi na pozew i wezwania na rozprawę dla powoda mimo, że sąd nie dopełnił staranności w uzyskaniu adresu W. K., kierując w tym zakresie zapytania do Aresztu Śledczego w Ł.,
- b) art.379 pkt 5 k.p.c. przez pozbawienie powoda możliwości obrony swoich praw polegające na uniemożliwieniu czynnego udziału w postępowaniu, a zwłaszcza w rozprawie w dniu 19.03.2015 r., o której nie został powiadomiony.

W związku z powyższym apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,

ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Ponadto powód w apelacji zgłosił wnioski dowodowe, których nie mógł powołać przed Sądem I instancji:

- dowód z zeznań 5 świadków na okoliczność warunków panujących w Areszcie Śledczym w Ł. podczas pobytu w nim powoda oraz doznanego schorzenia skóry,
- dowód z opinii biegłego lekarza dermatologa na okoliczność miejsca i czasu doznanego przez powoda schorzenia skóry, przebiegu leczenia jego kosztów, uszczerbku na zdrowiu,
- dowód z przesłuchania powoda.

Strona pozwana w odpowiedzi na apelację, wniosła o jej oddalenie, oddalenie wniosków dowodowych powoda i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powoda jako nieuzasadniona podlega oddaleniu.

Apelujący podniósł w apelacji jedynie zarzuty dotyczące prawa procesowego tj.art.136 § 2 i art.379 pkt 5 k.p.c.

Apelacja nie podważała ustalenia Sądu Okręgowego, że powód był pouczony przy pierwszym doręczeniu o obowiązku powiadamiania sądu o każdej zmianie miejsca zamieszkania oraz o skutkach wynikających z zaniedbania tego obowiązku.

Zgodnie z art. 136 § 1 k.p.c. strony i ich przedstawiciele mają obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie swego zamieszkania. W myśl § 2 powyższego artykułu w razie zaniedbania tego obowiązku pismo sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres jest sądowi znany.

Pomimo prawidłowego pouczenia, powód opuszczając jednostkę penitencjarną nie poinformował sądu o zmianie miejsca zamieszkania. Sąd nie znał nowego adresu powoda ani nie miał obowiązku jego ustalania. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 października 2002 r., w sprawie II CZ 106/02, stwierdził: „Zgodnie z art. 136 § 1 k.p.c. strony i ich przedstawiciele mają obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie swego zamieszkania. Negatywne konsekwencje procesowe zaniedbania tego obowiązku obciążają stronę.” (LEX nr 577454)

Tej oceny i tego wymogu nie zmienia przymusowy charakter pobytu strony w określonym miejscu, tak jak w przypadku powoda osadzenie w Areszcie Śledczym (tak też Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art.1-366 tom I Wydawnictwo C.H.Beck 2014 r.). Obowiązek informowania sądu o każdej zmianie miejsca zamieszkania obciążał powoda. Negatywne skutki braku wywiązania się powoda z tego obowiązku,

w postaci doręczenia zastępczego, obciążają jedynie W. K.. Nie można w takiej sytuacji mówić o naruszeniu art.136 § 2 k.p.c.

i ten zarzut apelacji jest niezasadny.

Bezpodstawny jest również zarzut naruszenia 379 pkt 5 k.p.c. Niedziałanie powoda w procesie było wynikiem jego własnego zaniedbania. Sąd zawiadomił powoda o terminie rozprawy wysyłając wezwanie na ostatni znany sądowi adres powoda. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23.04.2015 r. w sprawie V CSK 573/14 stwierdził, że przesłanka pozbawienia strony możliwości obrony swych praw, przewidziana w art. 379 pkt 5 k.p.c., zachodzi, gdy rzeczywiście, na skutek naruszenia przepisów przez sąd lub przeciwnika procesowego, nie brała ona udziału w postępowaniu sądowym lub w istotnej jego części albo też w sytuacji pozbawienia jej możliwości podejmowania lub też niepodejmowania czynności procesowych, zmierzających do ochrony jej sfery prawnej (LEX nr 1678097).

Nie bez znaczenia jest okoliczność, że jak wynika ze złożonego pełnomocnictwa, powód ustanowił profesjonalnego pełnomocnika już w dniu 2 stycznia 2015 r., a więc na ponad 3 miesiące przed terminem rozprawy, po której został ogłoszony wyrok. Przez ten czas mógł korzystać z porad i wiedzy pełnomocnika i uniknąć niekorzystnych skutków zmiany miejsca pobytu.

Wnioski dowodowe zgłoszone przez powoda w apelacji nie mogły być uwzględnione z mocy regulacji art.381 k.p.c. jako spóźnione. Każdy

z zawnioskowanych dowodów mógł być przeprowadzony przed sadem I instancji, gdyby powód dopełnił aktów zwykłej staranności. Jednakże powód ani w pozwie ani w innych pismach ani osobiście nie wykazywał inicjatywy dowodowej pomimo udzielenia mu pouczenia pisemnego przez sąd. Okoliczności, które przytaczał na poparcie swoich roszczeń, również pozostawały jego gołosłownymi twierdzeniami, nie popartymi czy to dowodami czy też jakkolwiek dokumentacją np. medyczną. A to na stronie pozwanej zgodnie z art.6 k.c. spoczywa ciężar udowodnienia twierdzeń.

Niezależnie od niezasadności zgłoszonych w apelacji zarzutów natury procesowej, strona powodowa w żadnym zakresie nie podważyła ustaleń sądu co do braku naruszenia dóbr osobistych powoda czy też wyrządzenia mu szkody, przez działania funkcjonariuszy Skarbu Państwa w Areszcie Śledczym w Ł..

Z tych względów Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c., o kosztach postępowania odwoławczego orzekając po myśli art. 98 § 1 i 3 w zw.

z art.99 i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 461).